

ELOFIZETÉS.

HILYBEN ÉS VIDÉKEN

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... 3 kor.

Nyiltéri közlemények megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI LAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vafutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 87.

KLADOMIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 131.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, október 23.

Pénztelen miniszter.

Végre megalakult!

Egy új miniszterium, amely most kezd tisztába jönni azzal, hogy mi is lesz majd a hivatása. Ezt a nagy titkot egy tanácstól kell majd megtudnia, amelyet most szerveztek e miniszterium mellé, de amelyik — a mint azt Polónyi Géza őszintén kijelentette — „nem tudja: mi a feladata, milyen sors vár rá és mi lesz a hatásköre”. És ezt Polónyi Géza mondja, aki mindent tud, azt is, amit mások nem is sejtnek, de ennek a miniszteriumnak a titkát még ő sem tudja.

Ez az átmeneti gazdasági miniszterium valóban kissé különös kreatura. Igazi magyar specialitás, mondhatnók ritkaság a maga nemében. Céljai nagyszertűek, sőt idealisztikusak: ennek a keretében jelenik meg először hivatalosan a béke gondolata a munka eszméjével kapcsolatosan és mégis... komikussá teszik már abban a pillanatban, midőn megalkotják.

Az a perc, amelyben megszületik a béke, ezt a miniszteriumot kell, hogy a vezetőhelyre emelje. Mindazt, amit e rémséges háboru összetört, ez kell, hogy újra teremtsen. Mezőgazdaságot, ipart, kereskedelmet, elveszett emberi boldogságokat, ez kell, hogy regeneráljon; milliók üdve és boldogulása függ attól, hogy ez a miniszterium életképes és erős legyen, át tudja látni a romokot és törmelékeken s építeni tudjon a pusztulás földjén.

Erre a nagy perspektívájú munka céljaira garasokat szavaznak meg a magyar parlamentben; olyan összeget, milyennel egy közepes kereskedő sem nyithatja meg az üzletét. Mintha a kormányon levők ítélőképességét elvette volna az új berendezkedés láza, e háboru titáni küzdelme, mintha nem látnánk tisztán a feladatok magasztosságát, sőtétben járnak és nem tudják meg keresni a helyes ösvényt.

Legalább erre enged következtetni az a szűkmarkuság, mely dacossá teszi már a komolyan gondolkozók lelkét. Az a tanács, amelyet az új átmeneti-miniszter mellé rendeltek céltalannak látja e miniszterium munkáját — pénz nélkül. És helyesen. Ha van valami, amihez pénz és pedig nagyon sok pénz kell, az az eljövendő áldott béke első idejének gyógyító munkája. Azzal az ősz-

szeggel, amely e miniszterium rendelkezésére áll, talán meglehet kezdeni e nagyszabású akciót, de folytatni semmi esetre sem lehet. Már pedig éppen ennek a tevékenységnek nem szabad megakadni egy pillanatra sem. Soha sem lehet eléggé korán kezdeni ezt a messze jövőket megalapozó munkát s minden pillanat halaszthatatlan késedelmet jelenthet.

Kühlmann külügyi államtitkár budapesti tanácskozásai.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Kühlmann német külügyi államtitkár, a ki Vilmos császár kíséretében Konstantinápolyban volt, szombaton éjjel Budapestre érkezett, hogy Wekerle Sándor miniszterelnöknél bemutatkozó látogatást tegyen. Egy óra tíz perckor robogott be a nyugati pályaudvarra a német császár udvari vonata, teljesen leüdüngyözött ablakokkal. A vonatból egyedül Kühlmann szállt ki. Az udvari vonat fogadására Fürstenberg gróf német főkonzul, Tolnay Kornél államvasuti elnökgazdát és Sándor László rendőrfőkapitány jelent meg, akikkel Kühlmann néhány szívélyes szót váltott, aztán a megjelent újságírók felé fordult:

— Meine Herren, ich bin sehr schläfrig ... Mehr kann ich nicht sagen.

Negyven pernyi itt tartózkodás után a német császár vonata elhagyta a pályaudvart, Kühlmann pedig a Hungária-szállóba hajtatott. Vasárnap délelőtt Kühlmann elsőnek Sztérényi Józsefet, régi ismerősét, látogatta meg, akinél háromnegyed óra hosszat tartózkodott. Ezután Wekerle Sándor miniszterelnököt kereste fel és vele több, mint másfél óráig beható megbeszéléseket folytatott az összes aktuális politikai kérdésekről.

Délután fél két órakor a Nemzeti Kaszinóban vilásreggeli volt. A kormány részéről Wekerle Sándor miniszterelnök, Serényi, Hadik és Batthyány miniszterek és örgróf Pallavicini György államtitkár vettek részt. Megjelent a villásreggeli Sztérényi József és Khuen-Héderváry Károly gróf is, továbbá Fürstenberg gróf német főkonzul és Frenke német tábornok. A villásreggeli szívélyes, fesztelen eszmecsere volt. Délután fél 4 órakor Kühlmann, Sztérényi József és Fürstenberg gróf kíséretében automobíkirándulásra

Igazi magyar tragédia, hogy most, midőn annyira megdagadt a pénzióiyam szinte áradásszerűen zuhog a legobskurusabb medrek felé is, ez a miniszterium kénytelen a szűkkeblűség siralmas ágyán vergődni. Ragyogjon ki már a sötétségből az az örök igazság, hogy nemcsak a háboruhoz, de a békéhez is három dolog szükséges: pénz, pénz és harmadszor is pénz!

indult, megnézték a Margit-szigetet, bejárták a budai hegyeket s a Váron keresztül este hat órakor tértek vissza a Hungáriába.

Fél nyolc órakor a Hungária különtermében ebéd volt, amelyet Sztérényi József rendezett Kühlmann tiszteletére. Az ebéden megjelentek Wekerle Sándor miniszterelnök, Hadik János gróf és Zichy Aladár gróf miniszterek, továbbá Zichy János gróf, Károlyi Mihály gróf, Teleszky János, Darányi Ignác, Palugyay Móríc államtitkár, Zlinszky István, herceg Windischgraetz Lajos, azonkívül Fürstenberg gróf német főkonzul, Passavant német kapitány és Rössler, német konzul Távollétüket távollét, vagy betegség címen kimentették Andrassy Gyula gróf, Apponyi Albert gróf és Szurmay Sándor miniszterek, Tóth János államtitkár és családi gyásza miatt Vázsonyi Vilmos választójogi miniszter. Meleg és barátságos hangulatban folyt le az ebéd, amelynek folyamán Kühlmann az összes háboru kérdésekről elbeszélgetett a magyar politika képviselőivel. Fél tizenegy órakor, a külügyi államtitkár Fürstenberg gróf társaságában automobilba ült és a keleti pályaudvarra hajtatott. Éjjel tizenegy órakor Bécsbe utazott, ahol egy napot tölt.

Sztérényi József a beszélgetésekből szerzett impresszióról a következőket mondotta munkatársunknak.

— Kühlmann nyilatkozatai legjobb benyomást tették. Szavai abszolút bizakodó hangulatra vallanak, amelyben jelentős része van a kedvező balkáni tapasztalatoknak. Kühlmann a török és bolgár helyzetet igen megnyugtatónak látta és balkáni tartózkodásából azt az öröndetes impressziót merítette, hogy a törökök és bolgárok részéről a szövetségi együttműködés mindenben megfelel a várakozásoknak.

Iparos tanoncok felmentése az iskolázás alól.

— A kultuszminiszter leirata Aradra. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az iparosok körében a háború kitörése óta folyton megismétlődött a panasz, hogy tanoncaik munkaidejéből igen sokat elvon az inasinasiskola. A kultuszminiszter most segít ezen a bajon, mert megengedi, hogy indokolt esetben a tanoncok felmentést kaphatnak a tanítás alól. A rendelet ma érkezett meg az aradi rendőrséghez, mint iparhatóságához s főbb pontjai a következők:

A két hónapra, vagy ennél rövidebb időtartamra kért felmentések megadásának kérdésében a tanonciskola igazgatója határoz. Határozata ellen az érdekelt fél a kir. tanfelügyelőhöz felebbezéssel élhet. A két hónapnál hosszabb időtartamra kért felmentések megadásának kérdésében a királyi tanfelügyelő határoz, ugyancsak a kir. tanfelügyelő határoz rövidebb időtartamra kért felmentés kérdésében is az esetben, ha a felmentés megadását az iskola igazgatója megtagadja, valamint azon esetben, ha az illető tanuló részére ugyanabban a tanévben az iskolaigazgató által engedélyezett felmentések összértéke magukban véve, vagy az engedélyezendő újabb felmentéssel együtt, két hónapot meghaladja.

Ugy a rövidebb, mint a hosszabb időre óhajtott felmentést a tanonc munkaadója, vagy helyettes írásban, vagy személyesen szóbelileg és pedig, ha a nélkülözhetetlenség már ekkor fennforgott, a beiratások alkalmával kérelmezi az iskola igazgatójánál. Szóbelileg előterjesztett kérelemről rövid jegyzőkönyvet kell készíteni. A két hónapra vagy ennél rövidebb időtartamra kért felmentési kérdésekben az intézeti igazgató határoz. Határozatát egy általa szerkesztendő és a tanonc és munkaadója nevét, valamint a felmentés tartamát, körülményeit és indító okát tartalmazó kimutatásban feljegyezi.

Két hónapnál hosszabb időtartamra kért felmentési ügyekben az iskola igazgatója az egyes kércseket két példányban kiadandó kimutatásba jegyezi. A kimutatás kitöltéséhez szükséges adatokat a munkaadótól szerzi be és azokat saját tudománya szerint ellenőrzi és a kimutatást aláírja. Ezután a kimutatásokat két-két példányban lehetőleg összegyűjtve meghatározott időközökben sürgős esetekben külön is rendszerint mellékletek nélkül felterjeszti a királyi tanfelügyelőhöz. Ilyen esetben is az iskola igazgató a két hónapot meg nem haladó időre felmentést ideiglenesen megadhatja.

A kir. tanfelügyelő a bemutatóit kimutatások alapján határoz. Köteles meghallgatni a kerületi iparfelügyelőt, az iparhatóságot és a kereskedelmi és iparkamarát. A felmentési ügyekben soronkívül kell intézkedni. A kérelmek elbírálásánál tekintettel kell lenni egyrészt iparunknak a mai rendkívüli viszonyok között munkaerő iránt való fokozott szükségletére, másrészt azonban arra is, hogy a tanoncoktatás színvonala megőriztessék. A felmentést meg kell adni, ha az illető üzem hadi-ipari munkát végez és e munkánál a tanoncra feltétlen szükség van, továbbá ha az iparos hadbavonult, üzletét fe-

lesége folytatja és segédet nem tart. Ha a ker. iparfelügyelő, vagy iparhatóság a tanonc felmentését feltétlenül szükségesnek tartja a felmentés megadandó. Ha több tanonc felmentését kéri, akkor elsősorban az idősebb és magasabb iskolai osztályba járó tanonc mentendő fel, esetleg feiváltva is fel lehet menteni őket. A felmentést szigorúan kell elbírálni. A kir. tanfelügyelő öt hónapra ad felmentést és csak különösen indokolt esetben az egész tanévre.

Zichy János gratulációja

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: A politikusok között sok szó esett mostanában arról, hogy Zichy János gróf miért gratulált az elmúlt szombaton Farkas Pálnak képviselőházi beszédéhez. Rendes körülmények között az ilyen gratulációnak nem szoktak a képviselők padsorában feltűnést kelteni. Ennek a gratulációnak azonban a háttere adta meg az érdekességet. Zichy János gróf gratulációjának az adja meg a különösséget, hogy azt tulajdonképpen Farkas Pál beszédének az a passzusa váltotta ki, amelyben Farkas azt fejtette ki, hogy ne isykezzenek senki oktalán módon a munkapárt tömegének megbontására, mert ehhez az ut Tisza István grófon keresztül vezet. A gróf feleletet akart adni arra, hogy neki nem volt része a munkapárt csekély töredékének kiválásában, egyúttal pedig elismerése volt ez annak, hogy Tisza István nélkül nem lehet a munkapárt támogatását semmiféle alakulásnak megvonni.

Budapestről jelentik: A képviselőház holnap folytatja az indemmitás vitáját. A három napra, amelyre a házszabályok a vitát korlátozzák, még körülbelül harminc felszólalás jut. A felszólalók túlnyomóan munkapártiak. A kormányt támogató pártok tagjai közül a holnap ülésen Barta Ödön, Rakovszky István és Halber István beszélnek. A munkapárti szónokok közül Tisza István gróf, Teleszky János és Heszeli Lóránd szólnak fel. Tisza István valószínűleg szerdán.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Hantos Elemér kereskedelmi államtitkár ma reggel Hunyaddobra kerület képviselőjévé újból megválasztották.

A Keleti tenger meghódítása.

Berlin, október 22. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Flandriában tegnap a tüzharc a Houthoulster erdtől a Comines-Iperni csatornáig ismét nagyerejűvé fokozódott, sok helyett pergőtűzzé dagadva reggelig heves maradt. Ma reggel eddig érkezett hírek szerint Draaibauk és Poelcapelle között francia-angol támadások kezdődtek. A német trónörökös hadcsoportja az Ailette lapályon és Draynél a tüzéségi csata az összes harci eszközök legnagyobb mérvben való latbavetésével az egész nap folyamán és csupán csekély szünetekkel, éjjel is tovább tombolt. A Chemin des Dames középső szakaszán a tüzelés különösen Cernynél időnként igen élénk volt. A Champagneban és a Maas területén is erősödött a harci tevékenység. Tegnap 12 ellenséges repülőgépet és 1 kötött léggömböt lőttünk le.

Keleti haretér:

Az egész Dagó sziget birtokunkban van. Több mint 1200 foglyot és néhány löveget szállítottunk be, nagy készleteket zsákmányoltunk. Szárazföldi haderőnk és hadi tengerészetünk kilenc nap alatt hajtott végre közösen azt a műveletet, amely Osel, Moon és Dagó szigeteket a Keleti tenger keleti részének kulcsfontosságait német kézre juttatták. Ujabb bizonyítéka ez szárazföldi haderőnk és haditengerészetünk támadó erejének. Együtt működése itt is mintaszerűnek nevezhető.

Macedóniai haretér:

Skumbi völgyben csapataink a szövetséges csapatokkal együtt a franciáktól támadásban néhány magacóniai állást ragadtak el, amelyeket erős előretörésekkel, szemben is megtartottak. A Monastir-Pesora közti úton az ellenség ismételt támadásai meghiúsultak. Itt és a Vardar mindkét partján nagy kiterjedésű szakaszokon a tüzelés erős maradt. Ludeardorf, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtó osztálya).

Híryensülésünk

a második olasz vonalig.

Budapest, október 22. (Hivatalos.)

Keleti haretér:

Főbb esemény nem volt.

Olasz haretér:

A Rolle mindkét oldalán, a Pellegrián völgyben és Marmolata vidéken a harci tevékenység feléledt. A Monte Sief-en sikerült egy ellenséges támaszpontot felrobbantani. A Cordévole völgyben egyidejűleg támadó rohamcsapataink a második ellenséges vonalig nyomultak előre, az ellenségnek súlyos véres veszteségeket okoztak és néhány fogolylyal ismét a kiinduló állásba tértek vissza.

Délkeleti haretér:

A Skumbi nyugati partján osztrák-magyar és német csapatok támadása néhány francia állás birtokába juttatott bennünket. A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya).

Események a tengeren.

Október 18-án könnyű tengeri haderőnk egyes részei a Helgoland körül vezetővel az ellenséges szállítások megzavarása céljából előretörést hajtottak végre a déli Adrián. Az előretörés folyamán ellenséges hajókat nem láttak, noha flotilánk hosszabb ideig tartózkodott az olasz partok közelében. Az ellenséges repülőknél és egy tengeralattjárónak 19-én reggel egységeink ellen intézett támadásai hatástalanok maradtak. Tüzelésünkkel felgyújtottunk egy olasz repülőgépet, amely szétzúzódott. A mi repülőcsoportunk a messze dél-nyugatra hajóink látóköri körén kívül megjelenő túlnyomó erejű olasz tengeri haderőket eredményesen bombáztak. Egy olasz romboló a közvetlenül mellette lecsapó bombától láthatóan megsérült. Tengeri haderőnk és repülőink teljes számban és sértetlenül tértek vissza. Hajóhadparancsnokság.

Schartner Sándor dr.

1865—1917.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma éjjel pont éjféltkor meghalt Schartner Sándor, az aradi törvényszék elnöke. Férfitelén, egy gyönyörű karrier megfutása után, 52 éves korában hunyta le örök álmira szeméit. A kiváló tudású, nagy energiájú férfit, a „jó bíró” mintaképét a szerető hitves leggondosabb ápolása, orvosainak lelkes és buzgó gyógykezelése sem tudta megmenteni a végtől, amely oly hamar ragadta magával szemünk elől.

Betegsége még a nyár elején kezdődött. Heves asztmatikus rohamok léptek fel nála, melyek csakhamar aggodalmat keltő tünetek között jelentkeztek. Családjá ekkor Oleichenbergbe vitte, de az ottani erős levegő nem csak hogy jó hatással nem volt rá, sőt betegségét még súlyosabbá tette. Ottani orvosa tanácsára Budapestre szállították s az István szanatóriumban helyezték el, de a leggondosabb orvosi kezelés se javított a nagy beteg egyre súlyosabbnak mutató állapotán.

Az István-szanatórium főorvosa ekkor azt javasolta aggó családjának, hogy vigyék haza Aradra. Külön szalonkocsiban érkezett haza Schartner Sándor, hogy itt, születése helyén férfierejének teljében vegyen búcsút attól az élettől, amelyben még annyi elvégezni valója volt. Már hazaérkezésekor — ezelőtt tíz nappal — oly gyenge volt, hogy megsoványodott kezeit alig tudta felemelni a takaróról. Arca lefogyott, vonással megnyultak, csak szemmel beszéltek még mindig, azokról a szép tervekről, melyek nemes lelkében szunnyadoztak. Hiszen tetekre szomjas, tenniyágyó lélekkel jött Aradra, hogy itt a jog és igazság palotájában megvalósítsa mindazokat az eszméket, melyek pályáján foglalkoztatták. Most nyílt meg előtte igazán a tér, amelyen alkothatott s a hol nevét emlékezetessé tette.

De a betegség erősebbnek bizonyult a nagy emberi akaratnál. Ereje folyton hanyatlott, a szemek fénye lassan homályosabb lett, a világ sötét művésze a maga misztikus vonásait halkán rajzolni kezdte a finom arcra. De még mindig nem gondolta senki, hogy az elmúlás perce ily közel van. A délelőtt folyamán még meglátogatta a nagybetegét édesanyja. Kocsin hozatta el magát fia betegágyához, ahol az édes anya reszkető kezével törölte le a nemes homlokról a hideg verejtéket. Vigasztaló szavakat mondott a szeretett, a legkedvesebb fiúnak, aki még ug szeretett volna ittmaradni. Aztán jöttek az orvosok. Reménység nem volt ugyan már arra, hogy a távoznivaló készülőt hosszasan itt marasszák, de a napokat még meg lehetett nyújtani. Így remélték.

Sajnos, a végzet árnya az esteli árnyékokkal megnövekedett. Az éjszaka, mint nehéz fekete teher feküdt a lázas beteg elgyöngült mellére, mely mind gyorsabban és és mind nehezebben szedte az élete nyújtó lélegzetet, míg 11 óra tájban bekövetkezett az agónia. A betegágyán elsősorban Issekutz László dr. jelent meg, de már nem segíthetett. Alig pár percnél ott tartózkodás után egy nemes lélek elhagyta porhüvelyét. Major Rezső dr., ki minden éjjel után meglátogatta, éppen abban a pillanatban lépett a szobába, midőn Schartner Sándor lelke a családi boldogságnak szentelt fészke felhagyta s a síró kis család mélységes bánattal állott

a ravatallá vált betegágy körül. Ebben a gyászban és bánatban osztozik nemesek szűkebb köre és az aradi királyi törvényszék, de Arad egész közönsége, mely Schartner Sándort megtanulta szeretni és megbecsülni.

Elnöki működése.

Midőn *Fabian Lajos* nyugalomban vonulása után a király az aradi törvényszék elnökévé Schartner Sándor dr.-t nevezte ki általánosan az volt a meggyőződés, hogy az igazságszolgáltatás emez előkelő polcára ismét olyan férfit állított az uralkodó, akinek egyénisége, kvalitásai előre biztosítják a közönséget arról, hogy az a szellem, amely az aradi törvényszék az igazságnak, az emberi jogok hogy tisztelődnek avatták templomává, az elődök idején továbbra is élni fog annak falai között. Schartner dr. kiváló jogi tudása mellett, mintha képe volt az önállóan, minden befolyástól függetlenül gondolkodó kemény egyéniségnek.

Ilyennek ismerték őt Aradon, amikor még csak törvényszéki bíró volt, mint ilyen férfi nyerte meg a kolozsvári működése alatt az ottani jogász körök teljes szimpátiáját. Hogy Aradon milyen tiszteletet és megbecsülést szerzett nevének már évtizedekkel ezelőtt, arra jellemző, hogy egy ízben amikor az a gondolat merült fel, hogy a városházán kívül álló embert keressenek polgármesternek, a közbizalom feléje a törvényszék bírójá felé fordult, őt találták erre a legalkalmasabbnak és ha ambicionálna volna, talán komoly jelöltje lehetett volna a polgármesteri széknek. Ő azonban bíró maradt. Kiválóan képzett, alapos munkájú bíró, aki kitűnő kartárs, mindenkivel szemben előékeny, a szó szoros értelmében zsentimen volt. Szívvel, barátságos, kollégialis, pályatársait mindenképp szerető, képzett fiatal kartársaival szemben is meleg szívű, jó tanácsadó és sok más fényes tulajdonságainál fogva vezetésre hivatott férfi hunyt el vele. Aradon a jogász körök és a nagyközönség egyforma örömmel köszöntötték őt, az aradi embert és a nagytekintélyű bírót a törvényszék elnöki székében, attól a meggyőződéstől áthatva, hogy az aradi törvényszék magas színvonalának megfelelő vezér jutott a kiváló bírói kar élére.

Mikor 1916. júliusában az aradi törvényszék elnöki székére megtörtént kineveztetése és ő eljött Aradra, hogy elfoglalja hivatalát, az Aradi Közlöny tudósítója ekkor úgy nyilatkozott, hogy ő a csendes és intenzív munka embere, aki eddig sem törekedett arra, hogy sokat szerepeljen a nagy nyilvánosság előtt és programját abban foglalta össze, hogy folytatni fogja azt, amennyire tőle telik, úgy amint nagynevű elődje elődje megkezdett és ahogy azt ő csinálta. Ebben a néhány szóban benne van az ő végtelen szerény, csak hivatásában örömet lelt egyénisége, aki egész életét a bíráskodás és családja között osztotta meg.

Azonban meleg szívére és világos elméjére és a társadalmi események okos és józan megfigyelésére vall az az akkor tett kijelentése, amely a háborús viszonyoknak az igazság-

szolgáltatásra gyakorolt hatását a következőképpen foglalta össze nagyszerű tömörséggel.

— Tagadhatatlan, hogy bizonyos szabadoság egy féktelen és korlátlanabb, a civilizáció ledöntött korlátai által nem gátolt felbuzgása alakult ki az enyémnek, tiédnek és igen nagy munkájába kerül a bíróságoknak, hogy ezt a társadalmi és nagy nemzetgazdasági bajt irtásuk és az örvény korlátai közé tereljék. A felnöttek kriminalitása mellett igen nagy gondot kell fordítani a jövő nemzedék, az ifjuság büncselekedési hajlamának erős kifejlődésére, amelyre tagadhatatlanul nagy befolyással van a háború. Kétségtelen, hogy a nemzetnek egyik legnagyobb problémája az ifjuság nevelése s nekünk bírónak meg kell tenni mindent, hogy az az értékes erő, amelyet a fiatalság reprezentál, a mi ideálisan szép gyermekbíráskodásunk segítségével a nemzet részére áldásosan hasznosíttassék.

Élete.

Nem adatott meg neki, hogy intenzív befolyást gyakorolhasson az aradi törvényszék mindenütt elismeréssel találkozó munkásságára. Évek óta súlyosan, végzetesen beteg volt az elnök, akinek egészségét minden szellő, minden mozdulat és minden lépés befolyásolta. Isteni türelem kellett ahhoz, hogy a reá mért súlyos keresztet megadással viselje, mert gyógyító irt az ő betegségére a tudomány még nem talált. Erős akarat lakozott a beteg testben és mintha itthon Aradon a család, a tisztelő barátok és ismerősök körében erői felírissültek és rövid ideig megacélozódtak volna. Aradon nagyszerűen érezte magát. Itt született, mindenki ismerte, ő is ismerte a városnak és vármegyének társadalmi gazdasági és politikai életét. Benső kapesok fűzték ahhoz a bírói karhoz, amelynek vezére lett.

Az aradi törvényszéken kezdte meg életpályáját. Igazi jogászi családból származott. Az édesatyja őrnagy hadbíró volt. Ő maga ügyvédi diplomát szerzett és ezzel a magas kvalifikációval, mint joggyakornok lépett az aradi törvényszék kötelekébe 1888. Innen Pécskúra ment albirónak, majd rövid idő múlva vissza jött az aradi járásbíróshoz, míg 1897-ben a törvényszéknel lett bíró. Állandóan a felebbviteli tanácsban dolgozott, mint éles iudiciumu magánjogászt ismerte meg a jogkereső közönség és az ügyvédi kar. Tizenhárom évi aradi tevékenység után 1910-ben a király a kolozsvári táblához nevezte ki bírónak.

Ott is gyorsan megnyerte az előkelő társaságok igazi rokonszenvét és mikor távozott onnan, akkor a lapok azt írták, hogy rendkívül fájjalják, mert egy „integer vir” egy igazi férfi távozik körükből és boldognak mondták az aradi törvényszéket, amiért oly nemes tulajdonságokkal bíró férfit mondhat elnökének.

A lebbelgőbb családi életet élte feleségével, Aradvármegye egykori nagynevű alispánjának, Szathmáry Gyula mostoha leányával, Szabó Katicával. Ebből az ideális frigyből egy fiuk születet, ifjú Schartner Sándor, a Martagyár mérnöke.

Az elhunyt elnök temetése szordán délután lesz és ravatalt az addigi tervek szerint valószínűleg a törvényszék előcsarnokában állítják fel.

IRODALOM ES MUVESZET.

Színházi heti műsor.

Kedden: **A dada**, ujdonság, először.

Szerdán: **A dada**, másodszer.

Csütörtökön: **Márványmenyasszony**, ujdonság először.

Pénteken: **Márványmenyasszony**.

Szombaton d. u. 3 és fél óraker: ifjuság és népies előadás: **Lavotta szerelme**.

Este 7 és fél óraker rendes helyárrakkal: **Márványmenyasszony**.

* **Piros bugyelláris.** Népszínművet adtak tegnap az aradi színházban. „A piros bugyelláris” című művet játszották, amelyet a népszínmű egykori atyamestere: Csopreghy Ferenc írt. A népszínmű ma már a múlté. Egy kedves emlék, irodalmi kuriozum, drámai tévedés, morálján és céljain átgázolt az idő, de azért becses előttünk mint egy elmúlt korszak kedves játéka. Jól teszik a színházak, ha olykor olykor egy népszínművet is előadnak; olyanok ezek az esetek, mint a kegyelet gyertyáinak meggyújtására szánt esték: elmerülünk a múltba s együtt nevetünk és bánkodunk apainkkal és nagyapainkkal.

Igy kellene lenni. De nem így van. A színész urak miatt nincsen így. A színész urak és asszonyságok nem veszik komolyan a népszínművet és a mesterségüket. De hát akkor, miért adnak elő népszínművet? A közönség szívesen megnézi, de nem követeli sem a Fair rosszat, sem a Piros bugyellárist. Ha azonban játszik: ne csináljanak ezekből a kedves darabokból bohózatot — a maguk mulattatására. Elhisszük, hogy a művész urak és asszonyságok furesának találják egymáson a gatyát és a pruszlikot, a pantlikás kalapot és a hajba font pantlikát, de ha már arra vetemedtek, hogy paraszti alakokat ábrázoljanak, hát eszmélik azt becsülettel. A piros bugyelláris tegnapi előadásán elszomorodva konstatáltuk, hogy csupa delnő, gigerli és vigjátéki apa mozgott a színpadon, ahol nagy volt a jókedv, az egymás mulattatása, az extemporizálás és a slendrian-ság. Szóval minden volt ott, csak két dolog hiányzott: a publikum megbecsülése és a művészet.

* **A színházi iroda hírei.** Bródy Sándor, a Dada című kitűnő ujdonsága, melyet a nemzeti színházban állandóan zsufolt házak előtt játszó, ma kerül bemutatásra az aradi színházban. Az összes fővárosi lapok a legnagyobb elismeréssel emlékeztek meg Bródy Sándor Dada-járól, amely azon darabok közé tartozik, ahol a közönség minden tekintetben kielégítést nyer. Az összes szereplők a legnagyobb igyekezettel készültek az ujdonságra, melyet holnap szerdán megismétel a társulat. A márványmenyasszony kitűnő operett ujdonság, teljesen készen várja a csütörtöki bemutatót. Strausz Oszkár lendületes zenéje és a darab meséje Heitai Jenő remek fordításában harmónikusan simulnak egymáshoz. A márvány menyasszony főszereplői: Horváth Mici, Győző, Zöldhelyi, R. Tóth J., Benkőné, Rozsnyói I., Várnai, Kertész stb. Az ujdonság egymásután sorozatosan kerül színre. Előkészületen: a Varsói citadella, Hadifogoly ujdonságok, Boccacio operetpreziz.

* **Az „Aradi Élet” legújabb száma** különösen gazdag tartalommal jelent meg. A címlapon Purgly László aradmegyei főispánnak, belül Purgly Lászlónénak, a tragikus végű Patoky János igazgató-tanítónak arképe látható. Az Aradi Élet minden trafikban és könyvkereskedésben kapható. Előfizetési ára negyedévre 4 korona. Telefonszám 1150.

* **Harmadik hangverseny.** Foerstel Gertrud hangversenye a rossz közlekedési viszonyok miatt ma hétfőn nem volt megtartható és ezért kedd estére halasztották.

* **Diósi Nusi, a milliomos primadonna.** Egyik temesvári lapban olvashatók a következő kedves sorok: A „temesvári színtársulatnak van egy tagja, akinek impozáns vagyona, súlyos százezrek nyomják hóféhér, törekény vállait. Nem követünk el tulságos indiszkréciót, ha eláruljuk, hogy ez a szerenesés művész Diósi Nusi, az országiszerte ismert nevű és mindenkor ünnepeelt primadonna, aki hozzávetőleges számítás szerint — legalább is fél-milliomos. A vig kedélyű primadonna, aki maga a megtestesült temperamentum és jókedv és akinek művészetében sok-sok ezer ember gyönyörködött már, két főúri kényvellemmel berendezett pesti villa tulajdonosa és azonkívül százezrekre menő vagyon úrnője. Diósi villái Rákosszentmihályon diszelegnek, puha lészket nyújtva a színpad munkájában elfáradt művésznőnek, százezrei pedig hadikölcsönkötvényekben és vagyont érő ékszereiben bírnak biztos értéket. Diósi három hadikölcsönben egyenként százezer-százezer koronás jegyzéssel vett részt és ezenkívül körülbelül ugyanilyen összeget képviselnek fejedelmi ékszerei, gyémántjai, gyöngyei. Ezekről neveztek el már régebben a gyémántprimadonnának. Ezzel az imponáló vagyonnal, amelyet a legnagyobb gázsik szorgalmas és takarékos gyűjtésével ért el, arányban áll a művész jó szíve és bár saját magára éppen nem költ tulsokat, gyermeki és testvéri szeretettel és bőkezűséggel gondoskodik családjáról. Nem kevesebb, mint tizennyolc családtagnak ad ma ennivalót Diósi, aki egyik villáját teljesen átengedte szüleinek, testvéreinek, rokonainak, a gazdag művész szegény hozzátartozóinak. Ez a vagyon nemesen, szépen kamatozik.”

* **Új színházi lap indult Aradon.** Gárdonyi Jenő szerkesztésében „Aradi Színpad” címmel új színházi és művészeti hetilap fog megindulni Aradon. Az „Aradi Színpad” egyes számának ára 50 fillér, előfizetési díja negyedévre 6 korona. Előfizetéseket már most elfogad az Aradi Színpad kiadóhivatala: Deák Ferenc-utca 8. sz.

* **A közönség mulat Mi a kötelessége a közönségnek?** Az iskolai beszéd- és értelemgyakorlat szerint: a jó közönségnek az a kötelessége, hogy — mulasson. Már csak a saját jól felfogott érdekében is. A közönség azért megy a színházba, hogy mulasson, a moziban is ezért megyen: sőt ha nem calódom, a kávéházak publikuma sem sirni jár az ezüst-ükrös lokalitásokba

A publikum tehát mulat mindenütt, de úgy nem mulat még sohasem, amint tegnap mulatott a kultúrpalotában. Ez volt ám a mulatságkár, hogy még messze van a farsang. Mert oda-illet az a karneválstílus műkedvelői bohózat, amely sub situó — jótékony-ság lejátszódott a tiszteletreméltó falak között.

Dercsényi-estély volt tegnap a kultúrpalotában kérem atásson. Izenis: Dercsényi-estély. Nem tetszik ezt a nevet ismerni? Csodálom, bár tegnap délután én sem ismertem. Tegnap tudtam meg csak, hogy egy tiszteletreméltó hölgynek a neve, aki saját nemes passziójának kielégítésére — jótékony-sági ügyek alatt — műsoros estélyt rendezett. A lefigyelemreméltóbb volt e vállalkozás programja: mindent — de mindent Dercsényi Elekka írt. A szöveget, a zenét, a költeményt, a prózát, a zonsorát és a hegedűt, a szót és a duettet, a táncot és a vég-

szót. Ilyen sokoldalúságról tett tanabizonyosságot a művész, a költő és az író.

A közönség (mert felette gyér számmal ugyan, de az is volt) eleinte ámulat, később bámulat, végre türelmetlenkedett, majd kacagott és meg akarta koszoruzni az írót. Olyan jóízű kacagást már rég nem hallottunk, mint annak a bájos költeménynek elmondásánál, mikor a fiu pofon üti az édesanyját. Ugye milyen tréfás kis vers?! S a többi programszám? A dalok . . . Volt egy dal, amelynek ilvenforma volt a szövege: erre, erre, erre száll, arra, arra, arra száll . . . Képzeltetik, hogy milyen frenetikus hatással adták ezt elő . . .

De hát beszéljünk komolyan. Egyszerűen szögyenletes a dilettáns próbálgatásoknak ilyen módja. Valahogyan módját kéne ejteni, hogy a kultúrpalotának a nagy termét — még pénzért se lehessen kiszajátítani ennyire művészetlen kísérletek céljaira. Egy kis okos cenzúra itt igazán elkerülne. Mert a közönség azt hiszi, hogy minden, amit a kultúrpalotában előadnak, közös bélyeget visel a — kultúrával. A publikumot nem volna szabad a tegnapi előadáshoz hasonló kulturmerényletekkel illuzióból kiábrándítani.

Elfogott

kerékpártolvajok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi rendőrség bünygyi osztályának két olyan vendége van, akiket a rendőrség detektívjei hónapok óta hajszoltak, míg végre tegnap előtt Rasztiz István detektív elfogta őket. Mindketten az aradi Martá-gyár lakatos műhelyében voltak alkalmazásban, de emellett főfoglalkozásuk kerékpár tolvajlás volt. Hosszu hónapokon keresztül tucatszámra lopkodták a kerékpárokat, a rendőrség egymást érték a feljelentések kerékpár tolvajlás ügyében és a szorgos nyomozás és kutatás ellenére csakis most lehetett ártalmatlanná tenni az aradi kerékpár tulajdonosok eme két rémét. Az volt a módszerük, hogy órákon keresztül ólalkodtak a város forgalmasabb helyein és ha meglátták, hogy valaki kerékpárját kapu előtt, vagy egy üzlet előtt megtámasztja és azt otthagyja, csak egy pillanatra is, ezt az alkalmat azonnal kihasználták, egyikük felugrott a biciklire és sebes iramban elszaladt vele. Az így összelopkodott gépeket lakásukon darabokra szedték és az alkatrészek összezsúrolásával új gépeket állítottak elő. Azokat potom áron eladták, vagy pedig egy-egy kerékpárnak csak a vázát, kerekeit, esetleg gumijait értékesítették egymás után darabonként. Rasztiz detektív napokon keresztül ügyelte a két ravasz síhedert s csak tegnapelőtt, mikor már a bizonyítékoknak egész halmaza volt kezük között, fogta el őket. Lakásukon házkutatást tartott és egy valószínűs raktárt talált ott a szétszedett kerékpárokból. Izen sok kerékpárnak alkatrészét azonban számtalan helyre rejtették el. Így például Rasztiz detektív az élővíz csatornából egy bicikli vázát emelt ki, amit szintén ez a két furfangos bicikli tolvaj rejtett oda, mert sehogyssem tudták értékesíteni és féltek, hogy ez a különös speciális alkatrész esetleg nyomra vezeteli értékesítése esetén a nyomozó hatóságot.

Ezen kívül azonban más értéktárgyakat is talált a detektív lakásukon, amikhez a tolvajok szintén bünyös uton jutottak. Így például három értékes perzsa szőnyeg is volt raktárjukban, melyeket a tolvajok az aradi királyi ügyészség egyik tagjától loptak el. Azokat a bünyeseket, melyeknek bizonyítékai a rendőrség kezében vannak, a tolvajok beismerték, de valószínű, hogy számtalan olyan tolvajlás is terheli őket, amikről a detektíveknek nincsen tudomásuk. Beretz Ferenc rendőrkapitány a két tolvajt letartóztatta és ma átkísértette a királyi ügyészséghez.

Ácsorgásra, verekedésre készítette a zsirjagy.

— Rossz a zsir kérdés megoldása. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A zsirkérdés megoldása foglalkoztatja most Aradváros tanácsát. Egyelőre még hivatalos titok, legalább is annak jelentették ki a közéletmezési bizottság tegnapi ülésén a megoldás módját, de amennyi a zárt ajtók mögött tartott tanácskozásból kiszivárgott, már abból is megállapítható, hogy a közönség baján édes keveset segít. Hogy milyen nehéz a probléma, semmi sem bizonyítja jobban, mint hogy a közéletmezési bizottság tagjai el sem akarnak menni az ülésekre, amelyekben a zsirellátás van napirenden és tegnap is, a másodsor meghirdetett értekezleten alig voltak néhányan, akiket ez a kérdés közelebbről érdekelt volna.

Ugy értesülünk, hogy az aradi hentesek a zsirmizéria legsúlyosabb okáa a nagyvágóknak adott vágási engedélyben látják. Azt mondják, hogy ezek ő előlük vásárolják össze a sertéseket, amelyeknek a husát ugyan Aradon hagyják, de a fehér részeket innen elszállítják. A vásárlásnál a nagyvágók nincsenek tekintettel az árakra, jóval túlfizetik a maximális megállapítást, mert szállítási kötelezettségüknek mindenáron eleget kell tenniük. Tehát nemcsak árut vonnak el az aradi iparosok elől, hanem olyan árnívót diktálnak, amellyel az aradi hentes versenyezni nem tud. Ezért azt kérték a tanácstól, hogy azonnal vonja meg a nagyvágóktól a vágási engedélyt és ezzel kapcsolatosan a mainál tetemesen magasabban maximuma a zsirárakat.

A tanács mind a két prozoziciót magáévá tette és Varjussy Lajos polgármester ma délután intézkedett is, hogy a vágóhídon nagyvágók többé sertést ne vágassanak.

Intézkedett továbbá a tanács aziránt is, hogy a hentesek által levágott árunak zsirja és szalonnája zsirjegyek ellenében a közönséghez jusson. Elrendelte ugyanis, hogy Barkó Ferenc vágóhídi igazgató vezessen nyilvántartást

a holnapi naptól, a levágásra kerülő sertések zsirjáról és mindennap jelentse be a mennyiséget Exterde Kálmán-bárónak, a közéletmezési hivatal vezetőjének, aki így ellenőrizheti, vajon az iparosok a zsirjegyeknek megfelelően eladják-e Aradon a zsirt. Értesülésünk szerint zsirjegy ellenében bárki egy kiló zsirt vásárolhat havonta a hentestől személyenként, ami körülbelül meg is felel a szükségletnek. A zsir árát a polgármester, a közéletmezési-bizottság holnap tartandó ülése után állapítja meg. Állítólag tizenhat korona lesz egy kiló zsirnak az ára Aradon.

Nem tudjuk elképzelni, hogy ez a megoldási mód meg is felelne majd a közönség várákozásának. A zsir a tanács intézkedése szerint a hentes tulajdonát alkotja továbbra is és csak természetes, hogy elsősorban állandó vevőit fogja kiszolgálni, amint ezt idáig is tette, ha zsirja volt. A nagyvágók csak néhány hete rendezkedtek be Aradon, de a zsirinség már a tavasszal is jelentkezett, mert a henteseknél nem volt áru. Valószínű, hogy most az őszi hónapokban, főleg majd november második felétől kezdve nagyobb mennyiségben jön hizott sertés a piacra és több lesz a zsir meg a szalonna. Azonban az áru elosztása nem lesz egyöntetű, mert az egyik hentes nagyobb tőkével vezeti üzletét, másik kisebbel, nagyobb lesz a raktára egyiknek mint a másiknak és mit fog majd szólni a közönség akkor, ha az ő hentesének már nem lesz zsirja, míg a szomszédja kap annál az iparosnál, akinek az üzletébe szokott járni. Aki majd tolakszik, tülekedik és verekszik, az zsirhoz jut, de más nem. Eza megoldás tehát megfelelhet azoknak, akik elszántak arra, hogy öklükkel verekedjék ki a kiló zsirt, de a hadbavonult szegény feleségét már előre sajnáljuk, mert hiába ácsorog, az erősebb öklök hátra szorítják.

Amíg többi élelmicikk is szabad forgalom tárgya volt, addig az elárúsítása nem volt egyenletes, ellenben mihelyt hatósági kézbe került, a közönség egyformán jutott áruhoz, amíg a készlet tartott. A zsir elosztása csak akkor lehet megfelelő, ha a zanyag a városé lesz és a hentesek útján hozza forgalomba a hatóság. Ha már Arad nem tudja maga termelni a zsirt, ha nem tud berendezkedni sertéshizlálásra, akkor olyan megállapodást kell kötni a hentesekkel, hogy a zsir kiárúsítása ne váljék egy végtelenül elkészerítő igazságtalanságnak a forrásává. Egyik hentes sem kötelezhető arra, hogy az általa levágott sertések zsirját adja majd át a másik iparos társának, aki esetleg kevesebb árut tudott beszerezni. Ellenben ha a zsir a városé, akkor ez egyenletesen oszthatja el, a hentes üzleti forgalmának és vevőköre nagyságának megfelelően, amint ez igen jól megtörtént a lisztel és cukorral és egyéb hatóságilag árusított élelmiszerekkel.

Ribot beadta lemondását.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Berlin. Ribot, a Painlevé-kormány külügyminisztere, szombaton délelőtt benyújtotta lemondó kérvényét. Poincaré a lemondást nem fogadta el, mert lehetővé akarta tenni Painlevé számára, hogy a kormány általános politikája dolgában előterjesztett interpellációra válaszolhasson. Ribot utódjául Doumergue szenátort és Briand-t emlegetik. Az utóbbi csak másodsorban jöhet tekintetbe, mert a szociálisták mindent megmozgatnak, hogy Briand miniszterségét meg-hiúsítsák.

Berlin. Rotterdamból táviratozzák, hogy a Times párisi levelezőjének értesülése szerint Painlevé utódja a miniszterelnöki székből Barthou lesz.

Berlin. Ma vagy holnap közléseztik a kormány összeállításában elkövetkezett változásokat. Valószínű, hogy Viviani és Tho-

Nincs virág koszorúra.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A béke elfelejtethetelen idejében, október vége felé a nagy városok virágkereskedéseinek kirakatai már ragyogtak a megvilágított sirdiszektől és koszoruktól. Mind-mind a halottaknak ajánlották fel ezeket az élők. Most, amikor a nyira kitérjedt és megnövekedett a halottaknak az országa, azt kell látnunk, hogy a koszorúknak ez a nagy tömege eltűnt. Már régen nincs a kirakatokban az a dúz virágpompa, amely emlékeztetett a közelgő halottak napjára. Eltűntek a girlandok, melyek arra voltak hivatottak, hogy megszépítsék a bánatot. Mindaz, amiből a koszorúk és virágok készültek, luxuscikké lett, amelyről le kell mondani.

Az üvegházakban ma virágok helyett zöltséget termesztnek. És a pompás virágkoszarokban vörös retek foglalt helyett a halványzöld salátafejek mellett, míg társul szegődött hozzájuk a szürkészöld káposztafej, hogy így együtt kedves színhatással szolgáljanak. Az élőknek mindenestre kedvesebb növények ezek, mint egykor a virágok voltak. S nincs olyan társaságbeli hölgy, akinek ezek az élelmickek legalább is ne ugyanannyi örömet okoznának, mint egykor a legfényesebb virágcsokor üdvözlése. Bizony, a koszorúk számára nem sok maradt. Hiányzanak a vastak magnolia levelek, amelyeket a délvidék küldött egykor az északi síroknak. Erős illatuk, mely minden gyászházban sokáig ottmaradt a ravatal után emlékképpen, eltűnt. S eltűntek azok a száraz és zörgő levelek, amelyeknek hideg fénye és merevsége annyira harmonizált a halál ridegségével.

Nyárban erdőink némileg pótolják a déli virágokat. A népvándorlás nagy csatái óta nem volt még eset, hogy annyi viruló férfi nyugodjék zöldelő tölgyfa lombok alatt, mint manapság. Az ős, élénk színhatásaival mint egy óriási koszorú fekszik a sírokon, hogyha már az emberek kezéből kiesett a koszorú fonásának lehetősége, a színek nagy művésze, a késői ős adjon legalább diszt a halottak fejfáira. Bizony ma alig-alig van más koszorú az elhaltak sírjain, mint erdőink zöld levele, vagy az örökkévalóság apostolának: az ágaskodó magas fényőnek bánkódó ága.

De hiányzik ezekből a koszorúkból az, a mely egykor a legfőbb ékességük volt, a virág. Friss virágokból koszorút csináltatni ma pazarlás számba megy, de különben is hol vannak elegendő mennyiséggel a gyöngéd orchideák, a gondosan nevelt krizantémok? Nem hirdetik már az első novemberi éjszakának pompázatos gyászát.

De napról napra kevesbedik a művirágok készítésének lehetősége is. Hiányzik az anyag ehhez. A papirhiány már szinte szállóigévé lett a viasz eltűnt egészen a forgalomból, fontosabb célokra használják fel, minthogy virágszirmokat készítsenek belőle. Ez ma a legnagyobb pazarlás számba megy. Talán még a szalma-virág az, amely tarka színpompájával mint a természetnek egy különleges csodája odaszállhat a mártírok sírja fölé. Vele együtt a piros erika, amelyet ma sokkal inkább, mint máskor küldhet a természet minden szentek éjszakájára a halottaknak ajándéknak. Egy-két késői erdei virág, de mintha a természet is mostoha volna, ezen az éven ezekből is kevesebb termett. De mintha ezek a honi földön termelt vi-

rágok és az ős hervadó lombjairól készült koszorúk jobban illeszkednek kedveseink sírjára, mint a költőknek, vagy művészi ékességek. Ne mszebbek-e, mint a gyöngyökből font koszorúk, amelyeket a halottak napján kivisznek a sírokhoz... A kegyelet jeleképpen takin? Lehet, de sohasem a józilis szavára.

Asírok fénykoszorúja is megkevesbedik ez évben, a drága koszorú talán elmaradt máskor is a szegényebbek sírjáról, de egy-két gyertya világ, vagy mécses jelképe volt azon az örök szeretetnek. De miből világosítsa meg a sírok ezreit ma a kegyelet? A dúsgazdagok nem tehetik, hogy fényárral övezzék kedveseik sírját, mert hiányzik az anyag, melyből a fényforrást előállíthatnák, a szegényebb síroknak pedig éppen nem fog jutni a fényből. Vagy annál jobban fognak azok ragyogni? A lehaladó könyvek, mint megannyi apró lámpások világolni fognak a szeretet éjszakáján.

Ezek lesznek ebben az évben a sírok ékességei, mert sem koszorú, sem virágok özöne nem boríthatja el az emlékezésnek e tornyosuló oltárait. Az elmúlt időben szalagok és szövetek borították el a sírt, a sír rácsait fekete és vörös bársonyok ékesítették. Mindezek a mesze emlékei. Nincsenek többé. A szalagokra és egyéb értékes anyagokra szüksége van a küzdő és rohanó életnek, a halottaknak nem jut ezekből. Pántlikák, selymek, aranyos díszítések egy elmúlt világ visszarágyogó emlékei, melyeket a halottaktól elvontak az élők, de takin csak azért, hogy egykor majd anná melegebb szeretettel és a ragyogásnak csodálatos pompájával árásszák el azokat a sírokat, amelyek alatt legjobbjaink nyugosznak.

mas újra belépnek a kabinetbe. Komoly jelleltek Pichon és Doumergue is. Ribot visszalépése tegnap újra kérdésessé vált.

Bern. A francia lapok szerint Painlevé győzelmét nem annak köszönhetné, hogy a kámarában most már tényleg az ő javára fordult a hangulat, hanem annak, hogy a baloldali Clémenceau felülkerekedésétől tart. Olyan hírek is keringenek, hogy Clé-

menceau kibékült Painlevével. — Ezeket a híreket még nem erősítették meg, de Sembat a Lanterneben erősen hangsúlyozza a Clémenceau részéről fenyegető veszedelmet és a paktumtól való félelmében Painlevét nemcsak mint miniszterelnököt, de mint hadügyminisztert is rendkívül hevesen támadja. Több baloldali lap azt írja, hogy Painlevé tarthatatlanná vált.

Czövek és Bialoszkurszki a hadosztálybíró előtt.

— Nem eskették meg őket. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A temesvári hadosztálybíró a Menkesperben a tanuk megérkezését államrendőrségi közveket kihallgatta.

Czövek Sándor dr. államrendőrségi kapitány, aki annak idején a hadseregszállítási botrányok kiderítésével megbízott kirendeltség vezetője volt, elmondta, hogy a nyomozás folyamán a jegyzőkönyvvezetést ellenőrizte, szobáról-szobára járt, ahol jegyzőkönyvet írtak s nem engedte azt lezárni, míg nem olvasták fel a kihallgatottaknak. Azok a vádak, melyekkel egyes tanuk őt és a detektívket illették, nem felelnek meg a valóságnak. A nyomozást mindig lelkiismeretesen végezték. A jegyzőkönyvbe soha olyat nem vettek bele, amit a tanu nem mondott.

Sachter Frigyes dr. főhadnagyhadbíró:

Egy tanu azt mondja, hogy éjjel keresték fel s mikor jegyzőkönyvet vettek fel vele, nemcsak azt vették be, amit ő mondott, hanem a feleségével folytatott beszélgetést is.

— Soha a lakásán nem hallgattunk ki senkit, legfeljebb, ha beteg volt.

— Az eset, amelyről itt szó van, a katonai raktárban történt.

— Éjjel a katonai raktárban nem vettünk fel jegyzőkönyvet. Ez legfeljebb úgy történt, hogy valamely detektív járt a raktárban s magának ott beszélgetés közben jegyzeteket készített, amit a tanu félreértett.

— Egy másik tanu azt mondta, itt a tárgyaláson, hogy a vele felvett jegyzőkönyvet, miután az nem felelt meg az általa mondottaknak, ki akarta igazgatói, de ezt nem engedték meg neki.

— Erről nincs tudomásom, de Német dr. ismerve, nem is hiszem. Ha velem történné ilyesmi, hogy a szemembe mondják, hogy a jegyzőkönyv nem felel meg a valóságnak, a föld alá sülyednék szégyenemben.

— Nem történt meg, hogy a detektívket vádolták

fenyegetéssel bírtak volna rá vallomástételre?

— Ki van zárva. Mindig törvény szerint jártunk el. Mindenkit figyelmeztettünk arra, hogy hamis tanúzás esetén elzárás vár rá.

Moravék vezérőrnagy: Egyes tanuk vallották, hogy őket az ügyészségen késő este és korán reggel olyan időben hallgatták ki, amikor ott nem voltak ügyészek s akkor esetleg történhetett olyasmi, ami nincs megengedve.

— Ez nem áll. Mikor kihallgattunk, az ügyészségi épületben mindig volt két-három ügyész.

— Igaz, hogy ön ellen feljelentés történt a nagyváradai és a szatmári bíróságnál?

— Ez ugyan nem tartozik erre, de igaz mindkét feljelentés. A nagyváradai feljelentés az Ullmann-féle tárgyalás miatt történt. Egy évig hallgattak. Ezt a feljelentést hangulatkel-

tés céljából adták be. Ami a szatmári feljelentést illeti, a kassai hadbíró előtt egy tanu vallotta, hogy az egyik detektív pofonvágta. Erről van tudomásom s az illető detektívét bevonultattam. A honvédbíró ezt az ügyet tette át a szatmári bírósághoz.

Hajdu Frigyes dr., Ujhelyi Armin védője:

— Mondta tanu ur valakinek, hogy mint szabad ember jött a tárgyalásra s mint rab maradhat itt?

— Ezt ügyvéd ur nem kérdezheti komolyan, de nem is mondtam.

Alföldi dr. ügyész: Önök sorolták fel Menkes százados urnak, hogy kiktől kapott pénzt, vagy pedig ő maga mondta el a neveket?

— Mi a névjegyzéket nem szophattuk az újjunkból, mert Nagyváradon senkit sem ismerünk. A neveket maga Menkes ur mondta be.

Alföldi Géza dr. ügyész kérte a tanu megesketését. Berger Armin dr. védő ellenzi a megesketését, mivel nyomozó közvegek tanu-minőségben nem volnának kihallgathatók. Hajdu Frigyes dr. védő szintén ellenzi a megesketését ugyanebből az okból és azért, mivel ezen tanukihallgatásnak csak úgy volna értéke, ha a kívánt szembesítések megtörténnének. Azonkívül pedig a tanu kijelentései a kihallgatott s vallomásaikat visszavont egyénekről gyűlölettel vannak telve. Nem tanuvallomás volt, amit mondott, hanem részben vádbeszéd, részben védőbeszéd.

A hadosztálybíró negyedórai tanácskozás után úgy döntött, hogy

Czövek Sándor rendőrkapitány megesketésétől eláll.

A katonai ügyész ezért semmisségi parraszt jelentett be.

Következett Bialoszkurszki Géza lovag detektívcsoporthatózó kihallgatása, aki tagja volt a nyomozó kirendeltségnek.

— Emlekszik arra, amit a tanuk annak idején az eljárás folyamán mondtak? Nagyjában emlékszem. — Előfordult, hogy valamely tanu mondta volna, hogy az, amit mondott, nincsen beleírva a jegyzőkönyvbe, hanem más s kérte a kiigazítást? — Nem felel meg a valóságnak. — Megtörtént az, hogy valakit hosszú előzetes letartóztatás, vagy fenyegetés által bírták rá vallomásra? — Nem fordult elő. — Mondta ön az ön által kihallgatott Menkes százados urnak, hogy a veszélylistába juttathatja s hogy gyűrűje van, mellyel dicsüdjöszözni tud? — Tiltakozom ilyen beállítás ellen. Egy kis máriacelli gyűrűt herdek, amely nem is alkalmas ilyesmire.

— Hol hallgatta ön ki a tanukat? — Az ügyészségi épület valamely helyiségében. —

— Egyedül volt az illetővel? — Ritkán, de az ajtó mindig nyitva volt.

— Megtörtént, hogy a kihallgatás késő éjjelig tartott?

— Volt eset rá, hogy tízenegyig is tartott.

— És olyankor mindig ott volt az ügyész?

— Igen. Baróti ügyész ur mindig az épületben volt, mert várta az eredményt.

— Mi a megjegyzése arra, hogy a jegyzőkönyvekbe esetleg más is van, mint amit a tanuk mondtak?

— Ilyesmire, ilyen jegyzőkönyv szerkesztésére egyetlen államrendőrségi közve sem volna kapható.

— Megfenyegetett ön valaha valakit s úgy szerzett tőle vallomást?

— Nem.

Alföldi Géza dr.:

— Hogy keletkezett Kepes vallomása? Önök bírták rá?

— Nem. Ő magától vallott. Késznek nyilatkozott, hogy vallomására akár az esküt is leteszi.

— Mondta Kepes a szembesítésnél Ullmann Sándornak:

„Valljuk be, hogy gazemberek voltunk“?

— Ezzel kezdődött a szembesítés.

— Mit felelt rá Ullmann?

— Semmit.

Berger Armin dr. védő ellenzi a tanu megesketését. Hajdu Frigyes dr. védő szintén.

A hadosztálybíró tanácskozás után határozatot hirdetett ki, hogy a tanu

megesketésétől eláll, miután amagyanu forog fenn ellene, hogy a vádlottak, vagy a tanuk egyikével-másikkal törvényellenes dolgokat engedett meg magának.

Czövek Sándor rendőrkapitány kéri a hadbíróaszt, hogy az indokolást, mellyel megesketésének mellőzését a hadosztálybíróaszt mellőzte, neki szöszzerinti magyar fordításban adják tudtára, miután németül nem ért.

Miután ez megtörtént, Czövek kapitány tiltakozott az ellen, mintha a vádlottakkal szemben ellenséges érzülettel viseltetnék.

VÁROS ÉS MEGYE

Folytatólagos sorrendje Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1917. évi október hó 24-én d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésében tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 32. A tanács bemutatja a m. kir. belügyminister által megkivánt módon módosított vigalmi szabályrendeletet. 33. A tanács betérjeszti a m. kir. belügyminister leiratát a telekértékkadó szabályrendelet ügyében. 34. U. az betérjeszti a városi tisztviselők és alkalmazottak fizetés javítás iránti kérelmét. 35. U. az betérjeszti a családi pótlékra vonatkozó szabályrendeletet. 36. Arad sz. kir. város tisztviselői kara kéri, hogy Arad sz. kir. város a második lakbérosztályba soroztassék. 37. Arad sz. kir. város tisztviselői kéri, hogy a háborus évek nyugdíj szempontjából kétszeresen számítassanak. 38. A tanács betérjeszti az ingatlan átírási díjra vonatkozó szabályrendeletet módosítás és az átírási díj felemelése céljából. 39. A tanács javaslata 500000 korona függő kölcsön felvétele iránt. 40. Farkas György, Csépai István és Lusztig Armin községi adómentességet kérnek.

„Nem akarunk dervisek vagy kanonokok testülete lenni”.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A képviselőház delegációs termében, ma délelőtt tíz órakor, Földes Béla miniszter elnökletével megalakult az Országos Átmenetgazdasági Tanács. Az alakuló ülésen az ország minden részéből nagy számban jelentek meg a kinevezett, választott és hivatali tagok. Földes Béla átmenetgazdaságügyi miniszter nyitotta meg az alakuló ülést és vázolta a Tanácsra váró feladatokat, részletesen fejtegette az átmenetgazdasági problémákat. Hatalmas beszédben abból indul ki, hogy a világháború évszázadokkal vetette vissza a közgazdasági életet, a pénzgazdaság metafizikája csődöt mondott, árukat árúért Iserélünk. A háborúból való átmenet legelső feladata a társadalmi béke biztosítása. A demokratikus szellemnek a politikai térről át kell mennie a gazdasági térre is. A gyári termelést a vidékre kell áttelepíteni s ezzel meglesz az összhang ipar és mezőgazdaság között. Ki kell majd használnunk a végtelenségig természeti kincseinket, a vizierőt, a földgázt, a tudósok által jelzett nagy kálisó kőszételeinkhez is hozzá kell nyulnunk. A leszereléskor célszerűen kell értékesíteni a hadsereg kezében levő órlási, milliárdos készleteket, melyeket igazságosan kell majd szétosztani Ausztria és Magyarország, valamint az egyes iparágak között. Fontos feladat, hogy a külföld magyarságát visszahozzuk. Az átmeneti gazdaság központja a valutaügy mert pénzünk most nagyon csekély értékű. A kedvező gazdasági állapotok azonban majd magukkal hozzák a kedvező valutát. Az árakat a háború után alacsonyabbra kell szorítani, mert a mai árak mel-

lett a városi népesség ugyanis elszegényedik és proletárrá lesz. A központok működése hiányos és sok elégtelenséget okozott, a központok azonban a háborúval együtt megszűnnek... A miniszter beszéde után a tagok letették a fogadalmat, elfogadták az ügyrendet és tudomásul vették a szakosztályok megalakulását.

Bejelentette a miniszter, hogy két szakosztály: a leszerelési és a nyersanyag beszerzési már megalakult.

A tagok közül csak Poányi Géza szólalt fel és üdvözölte a minisztert és azt mondta, hogy ez a tanács a béke ügyének első szülötte. Azonban sajnós, nem egyéb, mint egy tanácsadó testület és senki sem tudja, mi a feladata, milyen sors vár rá és mi lesz a hatásköre. A törvényhozás mostoha volt ehhez a miniszteriumhoz és a rendelkezésére bocsátott pénzfedezet elég a komoly munka megkezdéséhez, de nem a folytatáshoz. Azt indítványozza, hogy kérjenek több pénzt az országgyűléstől, mert elég már az országban a dervisek és kanonokok testületéből, mi pedig nem akarunk ilyenek lenni. Teljes erővel akarnak dolgozni, nem osztályérdekeket védeni, hanem a nemzet nagy érdekeit. Bátran és büszkén meg fogják védeni az erőseket a gyengék ellen.

A miniszter megköszönte az elismerést és kijelentette, hogy hozzájárul ahhoz, hogy feliratot intézzenek az országgyűléshez és több pénzt kérjenek, mert ezzel a költségvetéssel nem lehet beérni. Végül kijelentette, hogy az átmenetgazdasági miniszternek végrehajtó hatalmat is kell biztosítani.

Nagy leszállítások az adójavaslatokkal szemben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A felszólalási bizottság ma reggel 9 órakor kezdte meg a hadi adók kivetését. Baross Lajos dr. a bizottság elnöke tegnap megbeszélést tartott a bizottság tagjaival, amelyen megállapodtak a kivetésnél követhető eljárás módjára és elveire. Örömmel jelenthetjük, hogy már a mai napon bebizonyult, hogy ezek a megállapodások az adóvetőknek váltak hasznára és remélhetőleg a kivetés előrelátható hosszú ideje alatt a bizottság a törvény által szabott korlátok között az eléje kerülő polgárok érdekeit és a kincstár érdekeit olyképpen tudja majd összeegyeztetni, hogy legfeljebb a kincstár lesz abban a helyzetben, hogy a legfelsőbb fórumnál panaszt emeljen. Ez nem lesz baj, de az lenne a nagyobb veszedelem, ha az aradi polgárságot oly módon sújtánák adókkal, hogy az a kivetést igazságtalannak és erejét megbennevesznek éreznék. Nem akarunk védőívészegődni ama tendenciának, amely félreismerve a komoly idők szükségleteit, farizeus képpel az adóban látja a fönkrejutás egyik eszközét, azonban a mai tárgyalásnak az eredményei azt bizonyítják, hogy a kincstár igényei megvédésének határait annyira kité-

gitották, hogy a bizottság azok teljemes szűkítését tartotta szükségesnek.

A mai napon mindössze tíz adózó ügyét tudta a bizottság tárgyalni, amely Neuman Adolf báró elnöklésével működött, minthogy Baross dr. az Andrányi Károly és fiai cég adózásában érdekelt fél volt. A bizottság igen alaposan végzi munkáját s mint erről örömmel győződünk meg, a legtágabb szerepet adta az előtte megjelenő polgároknak a maguk igazsággal védelmére. Kuzman Döme pénzügyi titkár, előadó, igen szorgalmas és fáradtságos munkát végzett a javaslat elkészítésénél és rengeteg adat felhasználásával igyekszik a kincstár érdekeit védeni. A tárgyalások menete ma még nagyon lassu volt, így például az első adótételt Almay Olivér földbirtokos adóját, majdnem két óra hosszat tartó kontraktórius eljárás után tudta csak megállapítani a bizottság, amely a fél adatait elfogadva, a javaslat adóösszegét tetemesen leszállította. A tíz tétel mai letárgyalása után megállapítható, hogy a bizottság mindazoknak vallomását, akiről föltételezhető, vagy bebizonyítható, hogy reális alapon nyugosznak, elfogadta az előadó számításaival szemben és nagy redukciónkat eszközölt polgárok javára.

Két évig eszméletlen állapotban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háború első hónapjában Rawaruskánál esett az oroszok fogságába Lőrincz Lajos volt szájrégi fahivatalnok, aki több mint 3 évi fogság után a napokban mint csererokkant érkezett haza. A sokat szenvedett ember több mint két esztendeig volt önküveteli állapotban súlyos sebesülése következtében és csak két esztendő után eszmélt arra, hogy tulajdonképpen orosz fogságban van. Munkatársunknak alkalmat volt beszélni a rendkívül érdekes csererokkantal, aki még ma is csak, minden erejét összeszedve, tud beszélni és a legközelebbi mult eseményeit is csak agyának nagy megerőltetésével tudja gondolkozásába bekapcsolni.

— Egészen tisztán csak arra emlékszem, hogy 1914. augusztusában egy rendetlen visszavonulásban vettem részt. Egyszerre csak mintha azt láttam volna, hogy otthon vagyok szüleimnél és valami le nem írható zürzavar vibrált a szemem előtt. Ez volt az a pillanat — úgy hiszem —, amikor megsebesültem. Egyébre nem emlékszem. Hogy mi történt velem 1914. augusztusától 1916. év júniusáig, azt soha életemben nem fogom tudni megállapítani és ez a két esztendő annyit fog jelenteni az életemben, mint egy átaludott ójszakra. Semmire nem emlékszem.

— Az emlékezésem ott kezdődik, hogy egy nyári reggel kinyitottam a szememet, egy nagy fehér szobát láttam, amelyben sok ágy volt. Ágyamon egy pillanatig végig futott az a gondolat, hogy kórházban vagyok és nagy erőlködéssel próbáltam magamnak megmagyarázni azt, hogy miképpen jutottam ide. Azután eszembe jutott a nagy visszavonulás és megértettem azt, hogy megsebesültem. Nagy megerőltetéssel felültem az ágyban, amire a szobában levő betegek odarohantak az ágyamhoz és mosolygó arccal néztek rám. Mindegyik ezt kiáltotta magyarul:

— Hogy hívnek?

— Meg akartam mondani a nevemet, de a nyelvemet mintha leláncolták volna, egy szót sem tudtam kimondani. Mindent hallottam és mindent értettem, amit körülöttem beszéltek, de én nem tudtam magamat megértetni. Másnap már valamit tudtam beszélni és ettől a peretől fogva fokozatosan javult az állapotom, csak a jobbkaromat és a jobb lábamat nem tudtam hosszú ideig mozdítani.

— A szobában levő betegek, akik magyar foglyok voltak, fokozatosan lefestették előttem a helyzetet. Elmondották, hogy nyolc hónapja vagyok ott abban a moszkvai kórházban és nyolc hónap óta fekszem az ágyban anélkül, hogy egy szót szoltam volna, vagy megmozdultam volna. Naponként etettek és itattak és minkenkire mosolygó arccal néztek. A nevemet senki sem tudta és a kórház hivatalos könyveiben is így voltam elkönyvelve: „Egy ismeretlen katona.” Csak lassanként értettem meg, hogy majdnem két évig feküdtem eszméletlenül és mozdulatlanul és most a megsebesülés napja olyan frissen él az emlékezetemben, mintha ezelőtt egy évvel történt volna. Ugy érzem, mintha ez a két esztendő teljesen ki volna kapcsolódva az életemből.

— Hogy a sebesülésem után mi történt velem, azt soha nem fogom megtudni, mint ahogy azt sem tudom, hogy Moszkvába honnan vittek. Sokszor érdeklődtem azóta eziránt, amióta eszméletlenül vagyok, de erre vonatkozólag sohasem adtak felvilágosítást.

H I R E K.

A király az olasz fronton.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Triesztből jelentik: A király Arz báró vezérkari főnök és Cramon vezérőrnagy német katonai megbízott kíséretében szombat reggel Dél-Itáliába érkezett. Dél-Itáliai lakossága az uralkodót nagy lelkesedéssel fogadta. A király előbb meglátogatta Péter Ferdinánd főherceg hadseregét, és átvonult Meranon, amelynek lakói nagy ünneplésben részesítették. Másnap utja Letsthalon át vezetett és a Hétközségen levő csapatokat látogatta meg. Zuhogott az eső és a magasabb helyeken hó esett, sűrű köd fedte a tájat és ennek és nagy szélnek ellenére a király nyitott automobilon kereste fel a csapatokat, azután a Karkanó körüli harcok legbátrabb hőseit kereste fel, azokat, akik egy éjjel kis gonzenye erdőben félelmet nem ismerő bátorsággal feltartóztatták az olaszok heves támadását. A király az első arany vitézségi érmet tűzte fel egy tisztnek, aki egy maroknyi boszniai katonával feltartóztatta az ellenséget. Ezután felkereste az uralkodó a Zita kápolnát, amelyet Assiegó elleni offenzíva emlékére emeltek. Rossz idő miatt nem ment minden programszerűen végbe. Végül felkereste a király a Boche völgyet, ahol a lakosság köréből huszonnyolc kérvényt nyújtottak át a felségnek.

Maros hajózhatóvá tétele.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Szegedről jelentik, hogy a Maros szabályozása és hajózhatóvá tétele tárgyában az ipar és kereskedelmi kamarában tegnap értekezlet volt. Az ügyet, mint előadó Tonelli Sándor szegedi kamarai titkár és Szilárd Ernő Temesvári város főmérnöke ismertette. Kimondták, hogy a legcélszerűbb megoldás módja az, hogy egyelőre a Marostorkolat és a Lipka közötti részt tessék hajózhatóvá, a Marosközök, Lipka és Arad közötti jelentékeny esési szakasz energiájának kibővítésével. Többek hozzászólása után Geul József temesvári polgármester indítványára az értekezlet kimondta, hogy az elfogadott memorandumot végleges szövegezésében a három város, Szeged, Arad és Temesvár nevében küldöttségileg fogják átnyújtani a miniszterelnöknek, földművelésügyi miniszternek és a kereskedelmi miniszternek. Az értekezlet az akció tovább vezetésével Somogyi Szilvesztert, Szeged város polgármesterét bízta meg.

Zsebmetsző a hadisogélyesek közt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hadisegély kiosztásánál az Arad-csanádi palota első emeletén levő adóhivatali pénztárhelyiségben óriási tolongások szoktak lenni. Ma délutáni hadisegély kiosztásánál egy vakmerő zsebmetszés történt. Braun Sámuelné leánjának hadisegélyét vette fel az adóhivatali pénztárnál és a pénzüsszeget bluzát kinyitva inge alá rejtette. A pénztár körül óriási tolongás volt s mikor Baunne a szorongó tömezből kikerült pénzéhez nyult, hogy megtapogassa, hogy jó helyre tette-e azt. Rémülve látta azonban, hogy bluzája és inge azon a helyen, ahova a pénzt rejtette, ki van vágva és hogy a pénz ezen a hatalmas vásáron keresztül a nagy szorongásban valaki kiemelte. Azonnal a rendőrségre ment és feljelentést tett az ismeretlen tettes ellen. A ha-

disegély kiosztásokhoz Rátky Béla rendőrtiszt detektíveket kioldott ki, de ekkorra már a vakmerő zsebmetszőnek nyoma sem volt. A rendőrség a hadisegély kiosztások körül ezentúl jelügyintéző.

— Az Aradi Ipar- és Népbank parcellázási üzlete. Aradon és a szomszédos vármegyékben köztudomású, hogy az Aradi Ipar és Népbank hosszú esztendő óta a legnagyobb ambícióval fáradozik Arad és a környék közgazdasági életének fejlesztésén. Az intézet nem elégszik meg a váltószámításokkal és ingatlanokra adott kölcsönökkel, hanem reális alapokon nyugvó kereskedelmi és mezőgazdasági ügyleteket is bonyolít le, amelyekkel természetesen nemcsak a saját, hanem a hozzáférhető közönség érdekét is szolgálja. Az intézet működéséhez fűződik már eddig is több iparvállalat létesítése és prosperitása, most pedig arról értesülünk, hogy rendkívül sikerült mezőgazdasági transzaktiót is fejezett be, amely kisebb-nagyobb parcellákhoz juttatott számos parasztagdát. Bohus Lajos bárónak Ujszentanna határában lévő ugynevezett földvári ezerháromszáznegyven holdas földbirtokát parcellázta az Aradi Ipar és Népbank. Az ingatlan száz-százötven holdas parcellákban adta el kizárólag Ujszentanna környéki parasztagdának, kis holdanként kétezernegyszáz koronáért. A parcellázási műveletet az intézet csaknem teljesen befejezte.

— Purgly László főispán az ág. ev. egyházközség felügyelője. Diszes hölgyközönség és előkelő férjpublicum jelenlétében tartotta meg tegnap délelőti rendes közgyűlést az aradi ágostai evangélikus egyházközség. Fábry Sándor dr. lendülettel és tartalmas beszéddel nyitotta meg a közgyűlést és meghatótt szavakkal parentálta el *Insitöris* Kálmánt. Arad város nyugalmozott polgármesterét, aki az egyházközség felügyelői (elnöki) tisztségét hosszú időn keresztül a legnagyobb buzgalommal és odaadással töltötte be. Fábry dr. javaslatára a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel Purgly Lászlót, Arad vármegye főispánját választotta meg felügyelőnek. Purgly főispán közvetlen szavakkal köszönte meg az iránta megnyilvánult osztatlan bizalmat és rövid beszédében ígéretet tett, hogy protestáns szellemben fogja vezetni az egyházközséget. Az éljenzés lecsillapultával Frim Lajos esperes üdvözölte az új felügyelőt. Majd Fábry Sándor dr.-t az egyházközség körül kifejtett fáradozásait tiszteletbeli felügyelővé. Wadowszky Gusztávot pedig helyettes felügyelővé választották. Gondnok lett Réthy Viktor, majd pedig negyven helybeli és két vidéki egyháztanács tagot választott a közgyűlés.

— Halálozás. Nagy gyász és fájdalom látogatta meg az Aradi Közlöny egyik kedves munkatársát dr. Sebestyén Jenőné, ki Lia név alatt szívesen olvasott tárcáival annyiszor szerzett igaz élvezetet olvasóinknak. Férjét szolgálati ügyben O-Beesérol helyezték s ez az áthelyezés felidült a kis családi fészket. Az ott uralkodó járványos betegség elragadta az ifjú egyetlen kis fiát a négy éves Tibort s a háborn maróijává tette a dolgozó apát s a szerető édes anyát.

— Eljegyzés. Szöcs Irénke Arad és Tichy István (Közép) jegyzetek. (Mindem külön értesít s helyett.)

— Bécsben eladott Munkácsy-kép. Bécsből jelentik: Ma árverezték el Lobmajer Lajos nagyiparos hagyatékának képeit. Az árverés 1,800,000 koronát eredményezett. Munkácsynak: „Milton és az elveszett paradicsom” című festményét ötvétezer koronáért kiáltották ki és százötvétezer koronáért talált a kép vevőt.

— Hét óraker zárnak a fűszerkereskedők. A fűtési és világítási anyagok megtakarítása végett az aradi fűszerkereskedők a Magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak országos szövetsége aradi csoportjának vezetősége felkérésére elhatározták, hogy a további intézkedésig üzletüket este 7 órától kezdve bezárják. Itt megemlítjük azt is, hogy a többi kereskedők, nevezetesen azok, akik élelmiszer, vagy fűszerárúkat rusztásával nem foglalkoznak, az esti 6 órai záróra behozatala iránt megegyezést keresnek, amely előreláthatólag, tekintve, hogy a fővárosban és a vidéken már mindenütt 6 óraker zárnak a kereskedők, a napokban létre is jön.

— Vasúti karambol hat halottal. Budapestről jelentik, hogy szombaton este a kolozsvári vasúti vonalon súlyos vasúti szerencsétlenség történt. A Budapest felé tartó személyvonat szombaton este háromnegyed kilenc óraker alig két kilométernyi távolságban volt, amikor egy mozdony jött vele szemben. A két mozdony vezető nem fékezett idejében és a két mozdony összeütközött; úgy hogy a személyvonat mozdonyába a másik teljesen behatárolódott. Kevés idő múlva segélyvonat érkezett a karambol színhelyére, amely a sebesülteket Kolozsvárra vitte. Egyik közeli állomásról szerelvényt indítottak utnak, amely az összeütközött személyvonat utasai kilenc órai késéssel tovább szállította. Ez a vonat ma reggel érkezett Budapestre. A szerencsétlenség következtében hat ember meghalt, nyolc súlyosan megsebesült és többen csak könnyebben. A halottak között van a személyvonat mozdonyvezetője, továbbá egy Simonffy nevű kolozsvári máv. hivatalnok, akinél nagyobb összegű hivatalos pénz volt, egy fékező és annak a váltóórnek a fia, akinek háza előtt történt az összeütközés. A mozdony vezetője és fűtője, valamint fűtőtanácsa szintén súlyosan megsebesültek.

— Üdvözlés a harcterről. Pergőtűzek között, a legválszóbb indulatok poklában: az iszonyó mellett, a karst levegőben odabent is csak hazagondol, haza vágyik a küzdő magyar katona. Az otthon drága képe szokik szüntelenül szeméi elé s ilyenkor nincs nyugodalma, míg csak tollat-ceruzát nem kerített s beszélgetni nem tud az itthonvalókkal. A hazaszeregetnek megnató dokumentumai ezek a répködt, hazaszálló kis levelek, amelyek százával érkeznek a szerkesztőségekbe s alkotnak erős kapcsolatot a háttérland és a front meleg szíve között. Ma a 2-es honvéd-géppuskások küldik haza forró üdvözlésüket. Az olasz front kataraktáiból emelkedik ki ez a sebtiben papírra vetett üdvözlés, melyet Borboly József törzserőrmester, Bogáromi József szakaszvezető, Nagy Balázs szakaszvezető, Rucsek József és Klein Kálmán tizedesek írtak alá.

— Kifüzetett aradi százados. Jelussig Oszkár es. és kir. aradi századost a nagyszabani es. és kir. katonai szállítási vezetőség főnökét a német császár legutóbbi itt tartózkodása alkalmával a német hadsereg felvonulása körül teljesített sikeres működéséért a másodosztályú vaskeresztrel tüntette ki.

— Kinevezés. A földművelésügyi miniszter Papp Ferenc aradi jószágigazgatósági főmérnököt műszaki tanácsossá nevezte ki. A kifüzetett főmérnök évtizedek óta érdemes munkásságot fejt ki.

Ezelőtt 3 héttel érkeztem vissza Oroszországból, ahonnan egy nagy rokkant szállítmánnyal jöttem el. Oroszországban több mint egy évig villamos gépekkel kezeltek, ami na-

gyon sokat használt a bönülésomnak. Még csak azt akarom megjegyezni, hogy talán kivételesen, de velem igazán nagyon jól bántak az orosz orvosok.

LEGUJABB.

Röggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Tizenkét és fél milliárd a német hadikölcsönre.

Bécs. Kühmann dr. német külügyi államtitkár ma délelőtt hosszabb tanácskozást folytatott Czernin Ottokár gróf külügyminiszterrel. Ma délben tiszteletére a külügyminiszter ebédet adott. Kühmann dr. a délutáni órákban Czernin gróffal újabb tanácskozást tartott és este visszautazott Berlinbe.

Berlin. A hetedik német hadikölcsönre a német nép tizenkét és fél milliárd márkát áldozott. A német nép 1917-ben összesen 27 és fél milliárd márkát hozott össze, tehát négy milliárddal többet, mint 1915-16. évben. A német nép hadikölcsönben eddig összesen 77 és fél milliárd márkát bocsátott a hadsereg rendelkezésére.

Pétvárvár. Tekintettel a folytonosan kedvezőtlenné váló helyzetre a kormány a legsürgősebb módon folytatja Pétvárvár kiürítését. Reval lakossága pánikszertelen menekül.

Genf. Párisból jelentik: Egy anarchista behatolt a Viktoir szerkesztőségébe és megakarta gyilkolni Hervét. Lefegyverezték és letartóztatták.

Lagano. A Timesnek jelentik Washingtonból: Amerika a párisi entente értekezlet

alkalmából csatlakozni fog a londoni külügyek megállapodáshoz.

Berlin. Laganoból jelentik a Vossische Zeitungnak: Olaszország közvetlenül forradalmi válság előtt áll, amey talán már a legközelebbi időben döntő cselekvésre kényszeríti az országot. Nem mulik el nap, hogy ne lőnének agyon lázadókat. Aki csak tetszi a határhegyeken át Svájcba menekül.

Zürich. Ideérkezett jelentések szerint Glasgoban súlyos természetű zavargások voltak élelmezési nehézségek miatt.

Bécs. A központi hadiflotta hadrendszabályai szeptember hónapban ellenségeink által használt kereskedelmi hajóteréből összesen 672.000 tonnát elpusztítottak el. A korlátlan tengeralattjáró háború kezdete óta eddigi sikerei 6.975.000 tonnára emelkedtek.

Berlin. Kormányrendelet alapján az összes belföldi és külföldről behozott dohányt lefoglalták a drezdai szivarkadohány bevásárló társaság részére. A kormányt erre az intézkedésre a dohány bevásárlás ügyében hozott rendeletre a keleti piacon fellépett szertelen drágaság kényszerítette.

meg fog indítani. Felhívom magamra úgy a polgári lakosságot, mint a katonai egyéneket, hogy a gummi jármű abroncsokat saját érdekében a gummiátvételi bizottsághoz haladéktalanul küldjék be. Varjassy Lajos polgármester.

— **Negyórás strák.** Budapestről telefonálja tudósítónk: A villamos vasuti alkalmazottak országos szövetsége ma este hét órakor alakuló gyűlést tartott. A villamos vasutak alkalmazottjai tüntetésképen hét órakor a főváros területén az összes kocsikat egynegyed óráig megállították.

— **Szüreti mulatság Ujszentannán** cím alatt lapunk vasárnapi számában közölt felülfizetők névsorából kimaradt Sehenk Antal Ujszentanna 10 korona összeggel.

— **Erdőkerek község jegyzője Argyelán** Elek nyugalomba vonult. Az állást f. hó 17-én töltötték be Hanthó Jenő világsi járási főszolgabíró vezetése mellett. Megválasztották Kampián György varsándi h. jegyzőt.

— **Értékpapírok magánforgalmi záróárnyama.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Az értékpapírok magánforgalmában ma a következő záróárnyamok voltak: Magyar Hitel 1372, Osztrák Hitel 956, Agrár Bank 1082, Fabank 1082, Hazai bank 642, Kereskedelmi Bank 5990, Magyar Bank 925, Magyar Államvasút-köszénbánya 2510, Salgótarjáni köszénbánya 1348, Rimánurányi Vasmű 1365, Ganz Danubius 4840, Klotild vegyipar 795, Nasici Tárny—Osztrák Magyar Államvasut 1200, Adria tengershajózási 2150, Atlantica 1920.

— **Nagy Géza** fotóművész három heti szabadságra haza érkezett s ezen idő alatt a felvételeket személyesen eszközli.

Oroszországban mulatnak

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Berlin. A Daily Telegraph-nak jelentik Pétvárvárról, hogy a helyzet Oroszországban egyre kritikusabbá válik. A fővárosban legveszedekesebb egykedvűség vett erőt. Sztoikus, rendíthetetlen nyugalommal fogadják a fronton érkező rossz híreket. A nép belevetette magát az élvezetekbe. A szórakozó helyek, barok és játéktérmekek hihetetlenül elszaporodtak. Emellett az élelmiszerszükség egyre érezhetőbbé válik. Pétvárvár közeli kiürítésének híre eleinte villámcsapásként hatott, később azonban a polgárság egykedvűen hozzáfogott az elutazás előkészületeihez.

Finnországban az Ősel-sziget megszállása óta új erőre kapott a függetlenségi mozgalom. Az a hír terjedt el, hogy finn részről az összes orosz csapatok azonnal való eltávolítását követelik az orosz kormánytól.

Ukránában minden izlik és forrong. Szibériából egyetlen koppeknyi adó sem folyik be, mert az adóvédelmeket helyi célokra használják föl.

Dél-Oroszországban napirenden vannak a pogromok. Jekaterinoszlavban és Tambovban sztrájkolnak a bányászok és a vasbányák munkásai. Más városokban a csapatok között tört ki sztrájk. Mindenütt kisebb polgárháború dúl. A közrend és a hatóságok tekintélye az orosz síkságon teljesen megszűnt. A parasztek onhatalmuan szétosztják maguk között a földet, lefoglalják a marhaliományt, fosztogatnak és rabolnak.

Berlin. A Daily Mail jelenti Pétvárvárról: A hatóság lakosságokon tudatja a lakossággal, hogy mi a teendője, ha ellenséges repülők jelennek meg Pétvárvár fölött. — Stockholmól jelentik: Verderevski tengerészetiügyi miniszter és az orosz keleti flotta tulajdonképpen főparancsnoka, Phillimore admirális Revalban arról tanácskoztak, milyen új védekezési rendszerrel próbálkozzanak meg, hogy megakadályozzák a német hadihajóknak a Finn-öbölbe való behatolását. Pernau és Hosal között az egész tengerpart mentén lázasan folynak az erődítési munkálatok. Új ütezeket építenek be a betonozott állásokba. Pernau helyzetét mindazonáltal nagyon kritikus.

Berlin. Rotterdamból táviratozzák: A Times Pétvárvári levelezője részletesen beszámol lapjának azokról a rémtettekről, a melyeket az orosz flotta lázadó legénysége a hadihajókon véghezvitt. Azok a körülmények, amelyek között Napenin, Nebolanini és Viren admirálisokat több más, bátor tengerésztszettel együtt meggyilkolták, példátlanul állanak még az orosz matrózok kegyetlenkedéseinek történetében is. Voltak olyanok, akiket karóba huztak, másoknak léket vágtak a tenger jegén és úgy dobták be őket a vízbe. A meggyilkoltak holttesteit fölött horzalmos orgiákat ültek a matrózok. Helsingforsban folyatták kegyetlenkedéseiket, amelyeknek szerencsétlen özvegyek és árvák estek áldozatául, akik meggyilkolt hozzátartozóik holttestét keresték.

MOZGOKÉPSZINBAZ.

* **A "Tűzpróba" — az Apollóban.** Néhány hónappal ezelőtt jelent meg a könyvpiacra Drasche-Lázár Alfréd társadalmi regénye, amely méltó feltűnést keltett. A kitűnő regényt feldolgozta a magyar kinematográfia s pompás filmet készített belőle, amelyet szerdán és esütörtökön mutat be az Apolló-színház.

* **Erna Morena premier az Apollóban.** Erna Morena, ez a végtelenül bájos s isteni művészi tehetséggel megáldott színésznő mindig szívesen látott vendége az Apolló disztíngvált izlésű publikumának. Ma is zsufolt nézőtér előtt mutatkozott be legújabb szerepében. Ez alkalommal kettős szerepet játszik az „Iker-testvérek” című 3 felvonásos drámában. Művészetének széles skálája kell ahhoz, hogy épp

— **Magántisztviselők szervezkedése.** A aradi magántisztviselők egyesülete vasárnap délelőtt tizenegy órakor szép számu, megértő hallgatóság előtt nagyszabásu értekezletet tartott abból az alkalomból, hogy Aradra érkezett Szikra Sándor, az országos szövetség titkára, hogy a szervezkedés nagy szükségességéről, a magántisztviselő kar jövőjéről, munkájáról, egzisztenciális, szociális védelmi háreúról tartson előadást. Az értekezletet Bokor A. egyesületi elnök nyitotta meg néhány lendületes szóval. Az előadó: az előadó rámutatott arra, hogy a gazdák, a termelők is felismerték a szervezkedésben rejlő nagy erőt annak szükségességét, az állam is, éppen csak a fix fizetésből élő lateinerek, a tisztviselők a magántisztviselők állottak árván. Azonban a magántisztviselői osztály is a tudatára ébredt a szervezkedésnek hozzá is látott — bár alaposan elkésve — de nem egészen későn. Rátért arra, hogy most, amikor a gyomor kérdése a legfontosabb, amikor minden tisztviselőnek kötelessége egy táborba tömörülni, akkor vetik föl a pártviszályt, akkor csinálnak testvérháborút Aradon is a tisztviselők egymás között. Tapssal, lelkes éljenzéssel fogadták a több mint egy óráig tartó előadást.

— **Gummi abroncsok beszoigáltatása.** A A temesvári os. és kir. katonai parancsnokság 52291 számú megkeresése folytán közhírré teszem, hogy a 134781 | 1916 eln. H. M. számú rendelkezésnek megfelelően 1916 évi augusztus 10-ig beszoigáltatni kötelezett gépkocsi és lófogatu jármű abroncsok beszoigáltatása úgy a polgári, mint katonai egyéneknek ellenőriztetni fog s ezen ellátás ellen az ellenőrzés fogauatosítása után a kihágási eljárás

olyan tökéletes alakításban játsza végig a komoly s orvosi pályára készülő Ebba, mint a léha, az élet szépségei után futó Lisa szerepét. A két leány utai egy férfi szívében össetalálkoznak s heves küzdelmet vívnak a maguk boldogságáért. Lisa szerelmese jobban le tudja kötni a férfit. Feleségül veszi, de a házasságuk boldogtalan lesz. Már a romlás szélére kerülnek, amikor megjelenik Ebba rendb hozza a felborított családi boldogságot. A mélységes érzésekre épített drámát kedden mutatja be utoljára az Apolló. 8

vasmarha s 2 éven felüli ló egy számos állatnak számítandó. Figyelmeztetem a lakosságot, hogy készleteiket akként mondják be, hogy a készletek mennyisége a requirálás alkalmával ellenőriztetni fog és helytelen bemondás esetén a kihágási eljárás meg fog indítani. Varjassy Lajos polgármester.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. évi október 23-án, kedden

A. Bóris A. Bóris

A dada.

Szombat 8 felvonásban.

Kedvete este fél 8 órakor.

STAUBER JÓNSEF.

CSAK RÁDIUM

SÓSFORSZESZT

használjunk test és egészség-ápolásra.

Nagy üveg
Közép üveg
Kis üveg

Gyártja:

A Dunántúli Gazdas. Szeszgyárosok Szeszfinomító Részvénytársasága Nagykanizsán. 4091

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Takarmány szükséglet bejelentése. A 3387—1917. M. E. számú kormányrendelet alapján mielőtt a takarmány és alomfeleslegek requirálása kezdetét venné, felhívom azon állattartó gazdákat, kiknek készletei szükségletüket nem fedezi, illetve nincsenek készleteik egyáltalában, hogy szükségletüket a városgazdai hivatalnál 8 napon belül jelentsék be és pedig a szükségletet akként számítva, hogy kiteleltetésre minden számos állatra 12 métermázsas szalás takarmány (tehát szőna, mesterséges takarmány vagy tavaszi szalma) és 6 métermázsas alomszalma vehető számításba. Számos állat alatt értendő egy darab 4 éves szarvasmarha vagy egy darab 2 éves nyugoti szarvasmarha, egy darab 4 éves ló, továbbá két darab 2 éves magyar és két darab 1 éves nyugoti szarvasmarha, két darab 2 éves ló, négy darab 1 éves aluli szarvasmarha, négy darab 1 éves aluli ló, végül tíz darab juh és kecske. A 2 éven felüli magyar, 1 éven felüli nyugoti szar-

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejtethen drága jó férjem, illetőleg atyánk elhunyt alkalmából ért mélységes gyászunkat és fájdalomunkat bármilyen módon enyhíteni igyekezték és az aradi függetlenségi pártnak ezúton fejezi ki hálás köszönetét a gyászoló Arad, 1917. október 22.

7197

Monstrevich család.

A béke küszöbén

1917. október 1-én.

aj előfizetést nyitottunk az „Aradi Közlöny”-re.

Az eseményekről napról-napra a legalaposabb és a legfrissebb tudósításban számol be az Aradi Közlöny. Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborus híreinek megbízhatósága révén Magyarország vidéki lapjai között az első helyen áll és mint ilyen a legelterjedtebb, a legértelmesebb, legkedveltebb és legolvasottabb újság.

Előfizetési árak helyben és vidéken:

- Egész évre 36 korona
- Fél évre 18 korona
- Negyed évre 9 korona
- Egy hónapra 3 korona

Tessék mutatványezámot kérni!

Kézzel szedett uradalmi fajalma kapható.

Erdeklődni lehet: 6030 Körösvölgyi Pálinkarakta Arad, Andrásy-tér 5. Telefon 651.

Mezőhegyesi Cukorgyár

elad égetett darabos meszet

waggonként 2500 koronáért, helyt Mezőhegyes waggonba rakva. 7132

Kifutófiu jó fizetéssel felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Ház és föld Amortizációs kölcsön

adás-vételeit közvetíték. Kérek eladás megbízásokat, ajánlok megvételre magán- és bérházakat. 6987 földre, házra, olcsó feltételekkel 10—50 évi törlesztésre ajánlok: Nagyszabeni Földhitelintézet képviselője.

Szücs F. Vilmos, Arad, Karolina-utca 10. szám.

FOG. MOHR JEANNETTA vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati terepen legjobban sikerrel működtem, tájékozottan értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: Luther Márton-utca 1. sz. a. II-k em. egy a mostani kor igényeinek megfelelő fogászati műtermet nyitottam, ahol legújabb berúni és amerikai módszer szerint kezeltem betegaimet, foghúzás teljes érzéstelenítéssel (fagyasztás útján), Aranyhídak, aranykoronák, mindennemű kaucuk fogazatok, szájpádás nélküli és légkamrával. Arany, ezüst, amalgám, porcelán és cement tömések (plembák), marmarhat díszes mellet készítotnek. Becces partfogásait körve tiszteltetel Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. a. 8—12-ig, d. a. 2—7-ig. Vidéklek 24 óra helyi kioldgittotnek. 401

Mindig jobb szüretre számíthat a szőlőjét kellő szakértelemmel kezelő gazda!

A szőlő- és borgazdaság körébe tartozó összes munkára alaposan megtanít a

„Borászati Lapok”

Birtokosaink nagyrésze továbbá ma teljesen tájékozatlan a szükséges gépek, eszközök, anyagok, de különösen szőlővesszők és oltványok beszerzési forrásait illetőleg. Mindezek adás-vételek gyors lebonyolítására legalkalmasabb a „Borászati Lapok”-ban való hirdetés. Mutatványszámot, valamint hirdetési tarifát megkeresésre azonnal küld a kiadóhivatal 6647

Budapest, IX., Üllői-ut 25., Köztelek.

Aranyat és ezüstöt

bevéltok a legmagasabb ársban. 14 karátos aranyat 9.10 kor. Ugyiszintén szinarany és mindenféle aranypenát a legmagasabb ársban bevéltok. 7147

Gerber Henrik, Arad, Weitzer János-utca 15. sz.

Üzemek,

malomok, gazdaság stb. részére ajánlok azonnali és decembertől kezdődő szállításra

fekete köszénport és Üzemköszönet, faszenet

vagyonvételekben, fát vagonvételekben,

azonnali és december, januári szállításra. 7102

Stefan H.

fa- és szénkereskedő Arad, Tótköly Imre-utca 1. sz. (volt Halász-utca.) Telefon 1129.

Viszketegséget,

szömör, ruh leggyorsabban emulasztja a Dr. Flesch-féle

„BARNA ZSIR”

Nincsen szaga, nem piszkol. Mindig eredeti peszetes Dr. Flesch-féle! Kérjünk. Próbá tegy 1.00 nagy tegy 3.—k. Családi tegy 9.—k. Kapható Aradon, Hajós Arpad gyógyszerárban, Andrásy-ter 22. 7151

KÖZPONTI ARANYBEVÁLTÓ

Csakis József főherceg ut 12. szám alatt létezik.

Bevált:

A legfinomabb arany gramja	15	K
18-as arany gramja	11	K
16-os arany gramja	10	K
14-es arany gramja	9	K

szinarany és aranypénzeket
a legmagasabb árért veszek.

BRANDES

Órás és ékszerész. József főherceg-ut 12.
Luteránus templom mellett.